

“De eigenaar is altijd aansprakelijk voor de veiligheid van bezoekers in bossen”

Iedere boseigenaar zal het herkennen: hoe ver moet ik gaan om de bezoekers van mijn bos te beschermen tegen mogelijke schade door vallende takken of ander onheil uit mijn bos? Als een bezoeker tijdens een storm door het bos loopt en er valt een boom op hem of haar, had ik de bezoeker dan moeten waarschuwen niet in het bos te gaan? Had ik de boom eerder moeten vellen? Of is het misschien in sommige gevallen de eigen schuld van de wandelaar? En wanneer een spelend kind uit een boom valt, had ik iets moeten of kunnen doen om dat te voorkomen? En hoe is dat wanneer ik een speelplek in het bos wil inrichten? Voor je het weet ben ik aansprakelijk, en stelt mijn verzekering dat ik wegens nalatigheid niet voor uitkering in aanmerking kom. Dan moet ik het ook nog uit eigen zak betalen...

— Lotty Nijhuis (journalist)

**Frank Warendorf, jurist
Bomenstichting**

“Leven met bomen is leven met risico’s”

In Nederland bestaat geen risicoaansprakelijkheid voor schade door bomen. Het gaat erom of de eigenaar alle maatregelen heeft getroffen die van hem als zorgvuldig handelend eigenaar van een boom redelijkerwijze verlangd mogen worden. Hierbij moet rekening worden gehouden met de aard en de ernst van de eventueel te verwachten schade, maar ook de bezwaarlijkheid en de gebruikelijkheid van het nemen van voorzorgsmaatregelen. Een bezoeker van een bos loopt altijd een risico wanneer het stormt. Ook gezonde bomen kunnen bij storm omvallen of takken verliezen waardoor letselschade veroorzaakt kan worden. Er zijn veel bomen met plakoksels, met name in oude beukenlanen, maar dat wil nog niet zeggen dat bij al die bomen maatregelen moeten worden getroffen. In de rechtspraak is erkend dat het belang van de instandhouding van de bossen zwaarder weegt dan het uitsluiten van elk risico. Ook het kostenaspect speelt een rol. Uit de jurisprudentie volgt dat van de overheid, gelet op de kosten, niet kan worden verwacht dat alle bomen met plakoksels met kroonverankering worden beveiligd, ook niet wanneer ze langs een weg staan. Een andere vraag is of de boseigenaar aansprakelijkheid voor ongevallen buiten de paden kan voorkomen door bij de ingangen een bord te plaatsen waarop staat dat de toegang buiten wegen en paden verboden is. Dat is nog maar de vraag. De kantonrechter te 's-Hertogenbosch heeft vorig jaar geoordeeld dat het verbod niet kan worden tegengeworpen aan iemand die zich buiten het pad begeeft om bramen te plukken en daarbij in een kuil valt van ongeveer 1,5 à 2 meter diep.

**Machteld Kistenkas, masterstudent
privaatrecht aan de Universiteit Utrecht**

“De zorgplicht eist een degelijke inspectie en onderhoud van de boseigenaar”

Het is te kort door de bocht om te zeggen dat de eigenaar altijd aansprakelijk is voor de schade die bezoekers oplopen in het bos. Op de boseigenaar rust weliswaar een bijzondere zorgplicht, maar wanneer de boseigenaar aantoonbaar voldoende maatregelen heeft genomen om de schade te voorkomen, zal hij in beginsel niet aansprakelijk zijn. Het gaat hier om schuldaansprakelijkheid. Slechts in een paar gevallen is er sprake van zogenaamde risicoaansprakelijkheid, wat inhoudt dat de boseigenaar zonder verwijtbaar handelen aansprakelijk gehouden kan worden. Hiervan is bijvoorbeeld sprake bij de inscharing van vee en bij een (semi-)verharde weg. De zorgplicht eist een degelijke inspectie en onderhoud van de boseigenaar. De maatregelen die de boseigenaar moet nemen, zijn het wegwerken van zichtbare gebreken zoals gevaarlijke kuilen en uitstekende wortels, het snoeien van gevaarlijke loshangende takken en het kappen van dode bomen. Meestal is het voldoende om de uitwendig zichtbare gevaren weg te nemen, maar soms zijn er bijzondere aanwijzingen en is inwendig onderzoek nodig. In die gevallen is er sprake van een onderzoeksplicht. Daarnaast is de zorgplicht intensiever naarmate het bos vaker bezocht wordt. Een boseigenaar kan een aansprakelijkheidsverzekering afsluiten, maar dit doet niet af aan de zorgplicht. De boseigenaar hoeft overigens ook niet altijd het gevaar weg te nemen: het plaatsen van een bord of een hek kan al voldoende zijn, mits er maar voldoende concreet gewaarschuwd wordt. Bijvoorbeeld bij dreigende bosbranden geldt een waarschuwingsplicht. De rechter kijkt hoe bezwaarlijk het nemen van voorzorgsmaatregelen was en in hoeverre de schade voorzienbaar was. Deze criteria zijn bekend uit het Kelderluik-arrest van de Hoge Raad, HR 05-11-1965, NJ 1966, 136. Dit is het standaardarrest voor de onrechtmatige daad. Ook kan er sprake zijn van eigen schuld van de kant van de bezoeker. Er kan dus niet gezegd worden dat de boseigenaar altijd aansprakelijk is. Het hangt af van de omstandigheden van het geval. De boseigenaar is in beginsel niet aansprakelijk indien hij aan zijn bijzondere zorgplicht heeft voldaan.

**Martin Nolsen, beheerder
Landgoed Den Treek-
Henschoten**

***“In de bossen zelf zouden we
veel minder kritisch hoeven
kijken dan nu gebeurt”***

“Bij ons is gelukkig nooit schade ontstaan door vallend hout of iets dergelijks. Er is wel een keer een boom op de provinciale weg gewaaid waarvan gezegd werd dat het de onze was, maar dat bleek uiteindelijk niet het geval. Aan deze boom waren geen gebreken te zien. De verzekering heeft de schade gedekt.

Een eigenaar overal voor aansprakelijk houden gaat te ver, vind ik. Mensen hebben ook een eigen verantwoordelijkheid en moeten niet bewust gevaarlijke situaties opzoeken. Maar bouseigenaren hebben zeker wel een zorgplicht. Wij lossen dat op met een bomenplan. Op Landgoed Den Treek-Henschoten zijn de paden voor bezoekers opengesteld. Met het bomenplan plannen we een regelmatige controle van bomen op gevaarlijke situaties. Dat gebeurt elke twee jaar vooral langs de provinciale wegen en fietspaden, maar ook op parkeerplaatsen. De bomen in het bos worden minder vaak gecontroleerd, dat gebeurt eens in de vijf jaar gelijktijdig met het bleswerk. Mochten medewerkers van het landgoed gevaarlijk bomen constateren, dan wordt er direct actie ondernomen.

Bouseigenaren hanteren nu vaak dezelfde criteria voor het bos en de drukkerre recreatieve routes. Ik vind dat we daarin meer onderscheid kunnen maken. Er is onlangs een werkgroep opgericht om daarover na te denken, dat lijkt me een goede ontwikkeling. Langs recreatieve punten moet je intensief controleren, zoals wij dat doen in ons bomenplan. Maar in de bossen zelf zouden we veel minder kritisch hoeven kijken dan nu gebeurt. Maar veel bouseigenaren zijn toch bang voor juridische gevolgen als er met iemand iets gebeurt.”

**Ellis Verhoeven, Groot
Letselschade Experts b.v.**

***“Ook een boom die speciaal
wordt gebruikt als klimboom
kan als ‘opstal’ worden gezien”***

Niet gesteld kan worden dat een eigenaar van een bos altijd aansprakelijk is voor de veiligheid van bezoekers. Specifiek wanneer het gaat om vallende takken of takken of wortels die het (bos)pad versperren, wordt niet snel aangenomen dat de eigenaar van het bos aansprakelijk is. Van belang is in dit verband of de eigenaar van het bos voldaan heeft aan de in redelijkheid aan hem te stellen eisen zoals het regelmatig controleren van de toestand van de bomen. Als de eigenaar bekend is met een gevaarlijke situatie, bijvoorbeeld omdat hij hier een melding over heeft gekregen en hij heeft nagelaten om maatregelen te nemen, zal juist weer eerder aansprakelijkheid worden aangenomen. In de situatie dat de eigenaar wel aan zijn verplichtingen heeft voldaan, zal hij niet snel aansprakelijk zijn voor schade. Ook de eventuele eigen schuld van een bezoeker van het bos kan een rol spelen. Een bezoeker die tijdens een storm het bos in gaat neemt daarmee het risico dat hij getroffen wordt door een tak. De eigen schuld die hieruit voortvloeit kan van invloed zijn op de hoogte van de schade die men vergoed krijgt. Dit is per situatie verschillend en hangt af van de omstandigheden van het geval.

Dit kan anders zijn als het gaat om een speciaal ingerichte speelplek. Ook een boom die speciaal wordt gebruikt als klimboom kan als “opstal” worden gezien. In dat geval is er een risicoaansprakelijkheid voor de eigenaar. Voldoende is dan al dat de opstal niet voldoet aan de daaraan te stellen eisen, dat daardoor een gevaar is ontstaan en dat dit gevaar zich heeft verwezenlijkt. Het is dus zaak om een dergelijke speelplek goed te controleren op eventuele gebreken. Het is afhankelijk van de polisvoorwaarden of een verzekeraar bij nalatigheid van de eigenaar kan weigeren om uit te keren. Dat is iets om bij het sluiten van een aansprakelijkheidsverzekering te controleren.

foto Hans van den Bos, Bosbeeld

Wodanseiken bij Wolfheze waar Natuurmonumenten in verband met de veiligheid van de wandelaar het pad onder deze oude eiken heeft verlegd.